

У Ср. Карловцима, 1. марта године 1909.

# СРПСКИ ПЧЕЛАР



ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Издаје месечно једанпут.

УРЕДНИК

Јован Живановић

Бр. 3.

Чланови оснивачи „Српске пчеларске задруге у Руми“ плаћају једанпут за увек 50 круна, а редовни чланови I. реда 6 круна годишње; добивају једни и други лист бесплатно, а чланарину нека шаљу: „Управи српске пчеларске задруге у Руми“. Који нису чланови задруге а желе имати лист плаћају 6 Круна претплате.

Година  
XIII.

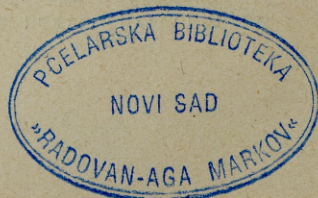
## Г. пчеларима и пчеларским друштвима.

Пчеларску изложбу, која се због болести шарлаха није могла одржати прошле године, приређује „Српска Пчеларска Задруга“ у Руми од укључиво 16. (29.) августа до 23. августа (5. септембра), под заштитом Његове Светости Преузвишенога Господина Лукијана Богдановића патријарха српскога, потпором Високе кр. земаљске владе у Загребу и трговишнога поглаварства у Руми, а уз суделовање пчеларских друштава и пчелара у краљевинама Хрватској, Славонији, Угарској и Босни.

Изложба ће бити подељена на VIII. група и то: I. мед II. восак, III. производи од меда, IV. производи од воска, V пчеларски прибор, VI. живе пчеле, VII. књижевност и старине VIII. медовито биље.

Награде ће бити: златна медаља, сребрна медаља, почасна диплома, диплома признаница, и награде у новцу.

За слакшицу на железници за предмете као и за посетиоце побринуће се управа.



Свакоме пчелару, за кога управа зна, послаће 1. маја „Исказницу“, у коју ће убележити предмете за изложбу.

На изложби ће бити заступници познатих трговина с медом, да може сваки свој мед одмах и продати.

Молимо г. г. пчеларе, да се изволе сиремати и да упозоре и оне пчеларе, којима можда не би овај проглас познат био.

У Руми 1. фебруара 1909.

Управа „Српске Пчеларске Задруге“

Тајник:

Марно Шаула с. р.

Председник:

Богдан Новаковић с. р.



## Пчеларски календар.

Март.

Ако се није могло извршити оно, што је казано за фебруар мјесец, извршиће се овога мјесеца. Најглавније је да се пчелар увјери о стању сваке кошнице. Кад удари лијец, тога дан, онда сутра дан треба кошнице преследати. Прво је и прво да се увјери како стоје друштва са храном и које нем а довољно хране, треба му додати. Преко зиме пчеле незнатно једу, али сад друштва требају доста меда за прихрањивање легла. Сад друштва умиру, која немају довољно хране. Зато сад треба додавати хране друштвима и то оквире с медом поклопљеним. Сад би било још рано течним медом прихрањивати, јер тијем би се пчеле изазивале на лет и кад је незгодно вријеме, те би многа друштва ослабила губећи многе пчеле излијетањем напоље. Сваки рационални пчелар оставио је меда за ово вријеме, да би одржао своја друштва у снази, јер кад нема меда и матица онда не леже, те друштва постају све слабија. Сад не треба пчелар да комрачи с медом, него друштва треба да имају меда у изобиљу. Само тако могу друштва остати јака и сваки дан све јача постајати. Само тако могу друштва јака ући у главну нашу и користа донијети својем пчелару. Доцније пак у априлу моћи ће пчелар спекулативно прихрањивати течним медом, ако то, захтијева његов крај. Ја кажем, ако то захтијева његов крај, јер није потребно спекулативно прихрањивање у сваком крају. Има крајева, гдје и без спекулативнога прихрањивања угинуло пчеларење, а опет има крајева, гдје није потребно спекулативно прихрањивање.

При пчеларењу кошница у овом мјесецу прво и прво мора пчелар пазити имају ли друштва хране. Друго имају ли

друштва матице. Кад при прегледању опази, пчелар да има јаја у саћу, онда не треба да тражи матицу, јер су јаја јасан знак да је матица ту. Дobar ће пчелар познати има ли друштво матицу по гласу, кад удари руком по кошници. Кад пчеле на удар о кошницу забрује, па брујање одмах и уједаншут престане, знак је да друштво има матице.

Ако је које друштво изгубило матицу, пчелар ће то друштво морати спојити са другим друштвом, које има матицу. Ако пак пчелар има матицу коју у резерви, он ће додати оному друштву, које нема матице. То ће чинити онда, ако је безматак јак. Ако је безматак слаб најбоље га је спојити с другим друштвом, које има матицу. Ако су се пчеле на којем лијепом дану ишчистиле, па је пчелар нашао, да је које друштво добило ердобољу, он ће сутрадан томе друштву додати који оквир с медом поклопљеним, а извадиће опогањене из кошнице напоље.

При свакој овој радњи мора пчелар добро пазити на туђице т. ј. мора брзо радити, јер у ово вријеме особито туђице наваљују. Кад удари паша, онда пчелару није бриге за туђице. Сад пак у овом мјесецу мора се добро пазити на туђице, јер то су велика биједи за пчелара. Могу да упропасте многе кошнице, а и цео пчелињак. Зато треба пчелар, кад додаје мед којем друштву, да то чини увече. Чешљеве не треба још да скида, јер се тако могу друштва боље да бране од туђица. Које је друштво врло слабо, томе треба чешаљ с лета скинути, па лето сасвијем сузити тако, како се може само једна пчела провући.

Ако су туђице ударили на коју кошницу, онда је најбоље увече нападнуту кошницу уклонити, затворити јој лето, па је однијети у какву стају, па је послје неколико дана изнијети опет на њено мјесто кад престану туђице на оно мјесто наваљивати.

Ако пчелар најје изнио појила на челињак у фебруару због хладноће и рђава времена, сад је вријеме да их изнесе и понамјешта по пчелињаку на мјеста, гдје најбоље ударају сунчани зраци.

У овом мјесецу купују се и кошнице. Купац може американку лако прегледати у каквом је стању. Теже је погодити какво је стање друштва у плетари. Ако у плетари пчеле живо излијећу напоље и велике гаћице носе, знак је да имају матицу. А то је најглавније, јер ко купује кошнице, купује их за запаћање.

Јов. Живановић.



## Нешто у прилог вештачком ројењу.

У нашој пчеларској књижевности писало се доста о теми: како се праве вештачки ројеви? Најбоље је о том писао првак наш у пчеларењу, отац рационалног пчеларења у Срба г. Јован Живановић. По писању том изилази, да је најбоље и најлакше правити вештачки рој на лет тако, да вештачки рој дође на место маторке а маторка добива друго место. Да овакав вештачки рој испадне за руком и да буде као и природан рој, у којем ће бити матица да расплођава друштво, младе пчеле да хране легло и маторе пчеле да излећу на лашу, мора се нарочито пазити на унутарње стање кошнице, од које хоћемо вештачки рој да начинимо, у каквом се стидијуму налази легло. Ако има у кошници мало затворена легла, онда је такав моменат у кошници врло zgodан и до тога управо и стоји, да нам вештачки рој испадне за руком и такав рој не уступа природном роју, јер има матицу, младе и маторе пчеле. Још при вештачком ројењу морамо нарочито пазити на кошницу из које узесмо матицу и дадосмо вештачком роју. У њој морамо посећи све матичњаке осим једног, па то него морамо чинити после осам дана и посећи матичњаке осим оног једног пре осам дана остављеног. Ово се мора чинити, јер у противном случају та кошница ројиће се природно, а то не смео допустити, јер би тиме она ослабила а природан рој био би слаб, те би пчелар имао само кубуре. — Вештачки ројити треба у време природне ројидбе или највише осам дана пре него се почну пуштати природни ројеви.

Ја сам запео овде за једну ствар или да речем једна ствар није довољно јасна, јер се о њој не говори.

Ако се маторка мора прегледати и матичњаци посећи, па то исто да се чини и после осам дана, онда ја изводим, да у маторци при прављењу вештачког роја не беху матичњаци затворени.<sup>1</sup> Зашто онда да сечем матичњаке и после

<sup>1</sup> Кад се каже, да треба матичњаке посећи, онда се мисли, ако их има, а ако их нема, онда не ће ни имати шта сјећи, него ће пчеле извести матичњаке из јаја пчелињих или из први пчелињих. Те ће матичњаке пчелар посећи све до једнога послје осам дана дакле девети дан. Г. Жигић каже зашто онда да сијече матичњаке и послје осам дана? Зато што је у кошници, кад смо јој матицу одузели, остало легла и јаја, из којих ће пчеле извести матице, а тек послје осам дана не ће бити више легла отворенога и онда не ће моћи више пчеле изводити матице. А кад не бисмо у први мах посејкли матичњаке, онда би се кошница до деветога дана ројила.

осам дана? Зар неје довољно само после осам дана носећи матичњаке? Зашто да задајем и себи и пчелама посла јер сам уверен да ће пчеле опет извести матичњаке? За што дакле да се праве два посла, кад се то може све уједнпут свршити?

При прављењу вештачког роја могу бити два случаја што се тиче прегледања маторке и то:

а) ако се прави вештачки рој у време природне ројидбе то може бити случај да у маторци има већ затворених матичњака и тада се мора маторка двапут прегледати и сећи матичњаке осим једнога.

б) ако се прави вештачки рој осам дана пре природне ројидбе онда може бити случај да у маторци нема затворена матичњака, онда треба само после осам дана маторку прегледати и матичњаке сећи осим једнога.

Разлози за поступак у другом случају били би:

1. што ћу ја уштедити који златни тренутак, јер сам посао радио само једанпут и то после осам дана;

2. што ја немам никакве бојазни да ће из каквог матичњака изаћи матица, јер при прављењу вештачког роја не беху матичњаци затворени;

3. што ће пчеле опет изводити матичњаке, јер имају на чиме да их изводе, а то би био само сувишан посао;

4. што сам ја у бољем стању да од више затворених матичњака један одаберем;

5. што се може догодити, да баш у оном остављеном матичњаку прв угине, те смо принуђени сад да узмемо други матичњак, кога су пчеле доцније извеле, а тиме много губимо. И ако ће у обезматиченој кошници бити доста меда ако иоле има паше, то опет неје утеха према оном што можемо да изгубимо. За душе време безматок мора ослабити. Док из оног доцније изведеног матичњака изиђе матица, док се оплоди и док почне лећи јаја, дотле силне пчеле у раду нађу часну смрт. Свакако таква кошница не ће нам донети он што смо хтели,<sup>2</sup> а ми смо ишли за тим, да и од вештачког роја и од маторке имамо користи. Ако дакле само после осам дана сечем матичњаке онда их имам на избор те могу лако непрелику избећи.

<sup>2</sup> Донијеће доста меда, јер није имала матице.

Према сад истакнутим разлозима држим: ако у маторци при прављењу вештачког роја нема затворена матичњака<sup>3</sup> онда треба само после осам дана матичњаве сећи осим једнога; у противном скучају морају се матичњаци одмах посећи осим једнога и то исто чинити после осам дана, да би се спречило ројење.

Да ли сам ја овим што у прилог вештачког ројења рекао уважени г. уредник има PRESIDNU реч да изрече.

*Сима Жигић*

парох.



## О узимљавању пчела.

(Наставак.)

Напошљетку спомиње М. Шицнера, који каже: Нема бојазни да ће се пчеле посмрзавати и на најљућој зими, само ако је пчелар у јесен учинио све оно, што треба. Већином пчеле поумиру од глади, што се обично мисли, да су се посмрзавале.

Тако пише Еренфелзо и од свега тога, што смо овдје навели, најважније је оно, што каже: Кад је пчела у природи, она се брани од зиме јаким друштвом и изобилном храном (медом). То је најважније. И кад кажемо, да је то најважније, онда отпада оно силно утопљавање, како је то чинио Еренфелзо набијајући око кошница шумско лишће или сјечку од сламе, што све то нема пчела, кад је у природи, па опет лијепо презими. Ми ћемо о овоме напошљетку још коју више казати.

*Антон Јанша* к. к. учитељ пчеларства у Бечу умро је 1774. г. у тридесет и трећој години. За њега каже Берлеиш, да је био за оно вријеме необично интеллигентан пчелар. Његово дјело о пчеларству издао је Јос. Минцберг последије сирти његове. Он каже у својој књизи о пчеларству: По гласу пче-

<sup>3</sup> Али ако матичњаци и нијесу сасвијем затворени него су још мало отворени али запљувани, ипак их морамо посећи осим једнога, јер до деветога дана може кошница да се роји. Матица може из матичњака да изиде и прије 17 дана. То стоји до топлине, каква је у кошници.

Уредник.

лињем — кад обилазиш зими кошнице — можеш познати, да ли је пчелама зима или врућина. Ако тихо брује, онда им је зима, а ако јако брује, онда им је врућина. У другом случају треба пчелама пустити више ваздуха, а у првом случају треба кошнице покрити или колибу (у којој су пчеле) затворити.

То је све што каже Јанша о узимљавању, из којег се не може управо знати, шта му је главно при узимљавању, као што се то види из Еренфелза: доста меда и добро утоплити кошнице. Наравно да је то мислио и Јанша, да је главно претпостављајући да се то по себи разумије. И ми пишући о узимљавању пчела главно нам је да изнесемо овдје, који су пчелари за топло узимљавање, а који су за хладно узимљавање, и напошљетку да кажемо како ми мислимо о овоме и до чега смо ми дошли многодишњим искуством.

*Берзон*, најславнији пчелар свијех времена говорећи о узимљавању пчела каже да треба кошнице добро утоплити т. ј. празни простор у кошницама треба испунити сламом или маховином. Особито препоручује маховину, јер она држи влагу, која је потребна пчели, да може растопити кристализиран мед или сух шећер. Забиљежићемо, шта каже *Берзон*, и ово: „Кад температура падне на  $18^{\circ}$  до  $20^{\circ}$  и кад хладноћа потраје више дана или више недјеља, онда пчеле јако брује и особито слаба друштва јако пате, јер хладноћа пробија кроз најдебље зидове. Као што се морају тада јаче и чешће ложити ссбе, да се једнака температура одржи у њима, тако исто и пчеле морају чешће угљена додавати т. ј. морају више меда јести, у којем је битни дио угљена материја“.

Вриједно је забиљежити, што каже *Берзон*, и ово: „У кошнице, којима смо празни простор маховином испунили, ако нађемо, да је маховина суха, треба уштрцати воде у кошницу или бацити мало свијега у њу“.

*Берлеши*, који има великих заслуга да се партеногенеза увијела у науку и који је био најпрактичнији пчелар својега доба, говори о узимљавању ово: „Сви су пчелари сагласни, да је презимљавање народа што најтеже у хладнијим крајевима, да је ремек-дјело у пчеларству. Искуство нас учи, да зима убије небројене народе и тијем све више, што је дужа и љуба и да је за пчелу поред квантитативно и квалитативно

потребне хране још апсолутно потребна заштита од зиме и и од узнемиривања. Пчела не спава зими као што је то код њој сродних инсеката, стршљена и зољева и других, него је будна и храни се, само што јој је животна снага сведена на најнижи ступањ живота и храна јој је врло незнатна  $1\frac{1}{4}$  лота на дан. Али ако удари љуба зима и пчеле се из дријемежа прену, тада им се подиже и животна снага, те јаче и једу и знају мицањем крила и јачим дисањем да створе топлину. Али оне се могу одупријети хладноћи донекле и за кратко вријеме. Ако је пак зима врло љута и потраје дуго, многи народи често поумиру или им снага тако малакше да врло слаби и јадни дочекају прољеће. О овој тачци особито лијепо говори Калб: Хладноћа је љути непријатељ пчели, сунчаној птици. Народи се могу дуго одупријети зими само ако су јаки и доста меда имају. Они кад их притисне јака хладноћа, једу двапут и трипут више, него над мирно у кошници вегетирају и кад у овом другом случају једна пчела умре, у првом ће случају умријети двадесет и више. *Пчела није бијели медвед.* Најопаснија је хладноћа с вјетром, па кад вјетар удара на лево, постаје промаха између саћа и клупче од пчела мора да се сабије и стисне јаче, али се не може с мјеста да помакне, те тако пропадне. Кад је тишина, па мада је и јака зима, не штоди тако као кад је вјетар са мањом хладноћом“.

Дуга зима и љута хладноћа често је од велике штете пчелама, зато је пак задаћа културе, да то стање пчелама олакша. Знајући то рационални су се пчелари трудили, да пчели даду заштиту од зиме и од узнемиривања, те своје кошнице утопљавају, калке на павиљонима затварају, или су кошнице однијели у мрачне стаје или у подрум или у руну“.

Из овога досад реченога види се, да је Берлепш био за врло топло узимљавање.

*Гравенхорст* један од најпрактичнијих пчелара њемачких пише о узимљавању овако: До узимљења стоји презимљење. Презимљење је добро, кад пчеле преко зиме мало поједу меда и мало помру т. ј. кад јака друштва изиђу из зиме.

Бива да сувише утопљене кошнице не презиме добро, а бива опет да кошнице врло добро презиме, које није смо ни мало утопили, али то нас не треба да заведе, да ће то



важити као правило и за све кошнице, да не треба пазити на узимљавање. То би било сасвијем погрјешно.

Најбоље ће бити, ако пчелар свако друштво посебно у зими према његовој потреби и ако узими своје кошнице према температури и према промјени температуре т. ј. треба кад је хладно утоплити, а како хладноћа попусти, скинути са кошница оно, чим смо их утопили.

Треба оставити унутрашњост кошнице онако, како је те друштво само себи удесило, јер тако увијек друштва боље презиме, него кад то сам пчелар удеси. Матицу, која се пчелару не допада, треба у своје вријеме измијенити. Треба оставити девет, осам, шест оквира с медом, како којем друштву, а остале оквира треба извадити и оставити за прољеће, кад устреба, да се натраг додаду појединим друштвима. Дакле треба кошнице сузити. Такође препоручује празан простор у кошници испунити сијеном или сухим лишћем.

Дакле овамо онамо и Гравенхорст је за топло узимљавање.

*Фридрих Фогел у својој* књизи каже о узимљавању ово: У мјесецу новембру и декембру сведен је живот пчелињи на најнижи ступањ живота. У тијем мјесецима стоје пчеле непомично сабијене у клупче. Кад ух метнемо на кошницу, чује се тихо брујање. Будући у то вријеме нема легла у кошници и пчеле као и биљке вегетирају, то у тијем мјесецима пчеле и најмање једу. Мени није познато, да је и један народ умро у тијем мјесецима, само ако је добро заштићен од зиме, сунца и узнемиревања. Тек кад сунце више скочи, буди се народ на нов живот и на нов рад. Већ у јануару јаки народи чисте ћелице, матица почиње лећи, а пчеле једу више приправљајући храну за легло. Ако сад пчеле имају кристализован мед, па ако у кошници влаге нема, да мед течним начине, оне ће од жеђи поумирати или ће сасвијем слабе и изнемогле звићи из зиме.

Што се тиче утопљавања каже Фогел да треба мидште испунити маховином, сламом или сијеном.

Јов. Живановић.

(Наставиће се).



## Пчеларство у Хрватској.

Под овим натписом упознаје најновији цепен календар чешкословенских пчелара за год. 1909., који излази већ 16 годину под вјештом редакцијом врснога чешкога пчелара и власника пчеларске трговине, а уједно уредника пчелар, листа „Практички саветник пчелара“ (Praktický rádce včelaru) Вацлава Шварца у Кољечу у Чешкој, браћу Чехе са пчеларством у Хрватској и Славонији. Спомиње се ту, да је начин пчеларења био код нас све до 70-тих година доста једноставан, ограничен на кошничарење у плетарама. Од године 1877. када се је основало славонско пчелар. Друштво у Осијеку, око којег су се обупили и српски и хрв. пчелари, а особито када је почео излазити орган тога пчел. друштва „Славонска пчела“ (г. 1881.) највише на хрватском и њемачком језику, почело се пчеларство све то више ширити и код нас. Исти је пчеларски лист у св. јој трећој години излазио под именом „Хрватска Пчела“ а сурадници су му били уз хрватске и српски пчелари, нарочито проф. Јован Живановић. Навађа се ту и врст најраширенијих наших кошница. По Хрватској и западној Славонији је доста раширена Пењићева „узор-ђерзонка“ (стојан), који све више истискује Живановићева „американка“ (лежан) и то коли систем на т. зв. „топлу грађу“ т. ј. са летом с предње уже стране, толи и систем на „хладну грађу“ т. ј. са летом на дугачкој страни, док се мјестимице у средњем Срему раби и „Гуталовка“ (изналазак римокатоличког пароха Матије Гутала) а у хрватском Приморју Барачева американка са летом на узаној предњој страни и медиштем постављеним на кошницу (изналазак искусног пчелара Милутина Бараћа, директора петролејев. фабрике на Ријеци). Описују се три пчеларска друштва и то у Загребу, Вуковару и српска пчеларска задруга у Руми, која издаје свој засебан пчеларски лист ћирилицом штампан „Српски Пчелар“ под вештом редакцијом проф. Јов. Живановића у Карловцима, и у Београду „Српска Пчела“ под редакцијом Косте Мршуље. Земаљ. конгрес хрватских и српских пчелара, који броји осим наших чланова још за чланове и пчеларе из Босне, Далмације и који држи своје годишње конгреске пчел. скупштине сваке године у ином

месту. Бившу прву земаљску пчеларску изложбу у Вуковару г. 1901. — Напомиње се ту и пчеларење помоћу преважања кошница на бољу пашу према оној нашој народној: „на осовини мед роди!“ Овај је начин пчеларења у Чешкој још слабо познат. Чланак се овај завршује да се пчеларство као облигатан учевни предмет предаје у срп. — православној богословији у Карловцима, који је предмет кроз 30 година обучавао признати јужнословенски Берзон проф. Јован Живановић, а сада након његова умировљења гимназијски катихета и прота Иван Маширевић, осим тога учи се пчеларство донекле и у овоземаљске 4 препарандије. — У истом су пчеларском календару још ови занимљиви чланци из пчеларства: Зашто пчеларимо? Денатурирани шећер. Хладно или топло узимљавање? Обиље саћа — издашни капитал за пчеларску економију. Појило са топлом водом. Узгој матица. Разне кошнице. Опис чешких кошница. Медена пецива и пића. Скрижаљка о величини разних кошница и оквира. Биографија неких знаменитијих чешких пчелара (наставак од прошлогодишњих сличних календара). Пчеларство по чешкој, Моравској и Шлеској са управама свих пчел. друштава, од којих оцнада на Чешку 197, на Моравску 70 а на Шлеску 5 друштава провинцијалних. Затим се ту описује још пчеларство у Галицији, Црној Гори, Немачкој, Француској, Русији и у Аустралији. Попис свих словенских пчеларских листова и важнијих аустријских, немачких.

Овај је дакле пчеларски календар врло zgodно пчеларско помагало за свакога чешкога пчелара. урешен многим сликама, стоји само 1 К 10 потура, добива се и код власника и у књижари Ј. Спрингер у Прагу, Иилска ул. бр. 24.

Е. К—р.



На шта мора пазити онај, који хоће да шири у народу рациј. пчеларство? Је ли истина, да је са малим кошницама „скопчано прихрањивање пчела“? и т. д.

(Одговор г. *К. Мршуља*, уреднику „Српске Пчеле“ у Београду.)

Рекао сам, да је нашем ратару кошница проф. *Ј. Жив.* оследила рациј. пчеларство, а то је зато, што му она даје, ако хоће и добре ројеве и меда, а ако му ројеви не требају, даје му меда као и друга велика и скупа амерканска кошница. Без годне кошнице за ратара не вреди ни лист ни предавања ништа.

Ја преларим са кошницама проф. *Живановића*. Када сам дошао за свештеника у Вел. Радинце, није било у целом селу ни једне једине кошнице са покретним саћем. Мада је било у Руми, Митровици, Гргуревцима и у оно време већ кошница са покретним саћем, већином Берлепшевих, Албертијевих и других усправнога система, моји садашњи парохијани нису хтели да приме и да почну пчеларити ни са једном врстом од тих кошница. Нису им се те кошнице донале, јер су биле доста скупе а и теже конструкције, па нису могли сами да их направе. Откада сам ја почео пчеларити са *Живан.* кошницом, сви овдашњи пчелари листом су је прихватили тако да је ретко данас у В. Радинцима наћи плетару, а ђерзонке другог којег система нема ниједне.

Рекао сам да *Жив.* кошница даје меда као и ма која друга добра амерканка. Ево примера: год. 1905. добио сам просечно од сваке кошнице 35 кгр. меда. Г. 1906. добио сам само од јесење паше, јер пролетње паше није било, од сваке кошнице 52 кгр. меда. Г. 1907. дала ми је свака кошница, само од пролетње паше, јер опет јесење паше није било 22 кгр. а г. 1907. која је била овде врло слаба, добио сам од сваке кошнице само 12 кгр. меда. Разуме се, да сам пчелама остављао увек за зиму толико да га потрошиле нису. Па зар то г. *Мршуља* није доста?

Да ни у Америци, крај бујније тамошње паше и где се пчелари са великим кошницама, не тече мед потоком, сведочи нам Американац Рут. Он о томе пише овако: „На питање, колико може једна кошница дати меда, тешко је одговорити, јер то стоји до места, до пчелара и до тога колико има кошница на једном месту“. Мало даље наставља: „Има година, када се може добити просечно од кошнице до 100 фуната меда, а има и таквих када не само што се не добије меда ни у саћу ни истресеног, него се морају још кошнице (пчеле) прихрањивати. Просечно може пчелар добити око 35 фуната (до 20 кграма) меда у саћу, ако је довољно вешт и усталац“.<sup>1</sup> Ето видите

<sup>1</sup> „ABC der Bienenzucht“ von A. J. u E. R. Root. стр. 124.

г. Мрш. да не дају мед велике кошнице ни у Америци него добра паша.

Када су г. 1905. у Бечу запитали познатог американског пчелара Фр. Бентона: је ли истина, да у Америци гдекоји пчелари добивају неверовно много меда? Одговорио је озбиљни Бентон, да је г. 1904. био код једнога пчелара у Калифорнији, који је те године добио око 36 хиљада кила меда. Нама изгледа то страшно много. Али када Бентон каже, да је тај пчелар имао 1700 кошница, па када израчунамо колико је свака кошница дала меда, видећемо да је тај пчелар добио од сваке кошнице до 22 киле меда. Да и ми овде са американкама проф Ј. Жив. добивамо толико меда од сваке кошнице па и више, показао сам мало пре. По овоме што смо чули од Бентона и Рута, можемо судити, да американски пчелари зато имају доста меда, што имају добру пашу и огромне пчелињаке, а не зато што имају велике кошнице. „Многуље а не рогуље“.

Када је реч о Руту, напомињем, да се г. Мршуља већ из његове књиге могао уверити, да се и велике кошнице морају прихрањивати, а не само мале. Ово напомињем зато, што је г. Мрш. у колико се сећам, у својем предавању између осталих и Рута навео као противника спекул. прихрањивања, а то није истина. Г. Мрш. је из Рутове књиге истргнуо и тенденциозно цитирао само оно место, где Рут као и сваки паметан пчелар, опомиње читаоце, да без нужде и потребе не прихрањују. А да Рут, мада се у Америци пчелари са великим кошницама, не мисли о спек. прихрањивању као г. Мрш. него напротив, да упућује пчеларе, да прихрањују сведоче ова места из његове књиге:

„Има случајева, када је апсолутно вужно пчеле прихрањивати, било да легло не застане, било да се изазове (легло), или да се стане на пут глади“. (с. 148.) Даље: „Када престане паша, не легу матице много, ако се пчеле редовно не прихрањују. Да се добију јака друштва, која ће кадра бити пашом се добро користити, или ако хоћемо, да кошнице за запаћање матица и ројеве изазовемо, да граде матичњаке, морају се кошнице врло издашно прихрањивати“ (с. 150). За американског пчелара Boardman а, каже Рут, да он и у пролеће спекул. прихрањује и да му то доноси лепу корист. „Када отопли време прихрањује он (Boardman) редовно све своје кошнице, не гледајући на то имају ли оне меда или не“. Даље наставља: „Једне рђаве године походили смо га. Он је имао од сваке своје кошнице лепу корист, а његови суседи, нису имали никакву бербу“. (с. 154.) Осим тога, ко прочита у Рутовој књизи оно место, где се говори о прихрањивању и справама за прихрањивање, увериће се, да се и у Америци, поред великих кошница, прихрањују пчеле из нужде и спекулативно, и да имају на стотине разних справа за тај посао, а те справе

сигурно нису измишљене ради параде, него зато, што се и тамо кошнице прихрањују.

Да се у Америци јако полаже на спекул. прихрањивање, сведочи већ споменути Фр. Бентон, а то је један можда од најбољих познавалаца пчеле и пчеларства. Он је већ двапут (год. 1880 и 1905.) о трошку уједињених држава америкањских, пропутовао готово цео свет, ради проучавања пчеле и пчеларства и ради набављања матица разних раса, за државни пчелињак. По његовим речима, главне тачке америкањског пчеларења ово су: „Ленгстротова кошница“, широки оквири, мењање матица сваке године, **прихрањивање у време сваке паузе** (када паша попусти) и мирна раса пчела, која се јако леже“. До ове су расе дошли спаривањем ципарских матица са крањским трутовима.<sup>2</sup>

Али да нисмо чули ни Рута ни Бентона, самим покушајем можемо се уверити, шта вреди спекул. прихрањивање за време интервала. У нас је мало пчелара, који спекулативно прихрањују, јер у нас нема пчелара од заната, од заната, а и полени смо, па зато и не добивамо меда, колико бисмо могли добити. И сам не прихрањујем спекулативно све своје кошнице, јер немам ни времена зато, а ни воље, али сваке године за време највећега интервала, а то је између багрене и старачца а и после старачца пред јесеп, прихрањујем спекулативно по неколико кошница особито ројева, оним изметом и воденим медом, што га са пуних канти поскидам, па сам се уверио, да спек. прихрањивање чуда ствара у кошницама. У кошницама, које спекул. прихрањујемо кишти пчела, а саће изгледа да само од себе расте. Прихрањујући слабе ројеве, дотерао сам их, да су не само обишли најјаче ројеве, него сам по двапут мед из њих истресао. Из свега што сам рекао, види се да г. Мрш. спекул. прихрањивање није проучио.

Као год што се то види, исто тако из питања г. Мршуље, „*каква ће бити идућа 1909. година хоће ли требати решетка*“ (Ханеманова) за Живановићеву кошницу, види се да он толике чланке, што их је г. Жив. написао о Ханемановој решетици, или није читао, или их није разумео. Г. Мршуља у својем питању подмеће г. Живановићу, да он учи, да се Ханем. решетка употребљава „само у средњој пашом години“. Тако вам пчеларске среће, та где сте ви то г. Мршуља нашли?! Та и најобичнији пчелар наш зна, да је г. Жив. стотину пута рекао, да се Ханем. решетка меће у његову кошницу када је **средња паша**. У нас и деца пчеларска знају, да није свеједно, средња паша и осредња година. Је ли могуће, да уредник једног пчеларског листа у XX. веку, не зна, да се у једној години може паша десет пута мењати. Живановић каже, да се Ханем. решетка меће у кошницу, када је средња паша, а не годиан, а

<sup>1</sup> „Biennuvater“. 1905.

да то пчелар позна, не мора бити, као што г. Мрш. мисли „пророк“, као што не мора бити пророк ни онај, који хоће да спекул. прихрањује. Али ако не пророк, а оно погађач мора бити онај, који је кадар читајући „Срп. пчелу“ увек погодити, шта господ Мршуља мисли.

На остале речи, којих се можда ви и сами сада стидите, као: ширење „назадњачко конзервативне теорије“, „скривање истине од читалаца“, „увијање и лажне теорије“, и т. д. не налазим за вредно да вам одговарам. То остављам нашем пчеларском свету. Он нека суди о вама по заслуги. Завршујући само вам толико кажем, да сви ваши пчелареки противници тамо, које ви чак и у другој држави на конгресима ружите, не би вас могли тако осакатити, као што сте сами себе онаким одговором уредништву „Српског Пчелара“ осакатили. Ја вас жалим.

Ђ. Коларовић.

### Књижевност.

— Изашао је 3. свезак од Beiträge zur Naturgeschichte der Honigbiene nach den Vorträgen Dr. Albert Fleischmans o. Professor der Zoologie und vergleichenden Anatomie an den königl. Universität Erlangen. Herausgegeben von Theodor Weipl. Klosterneuburg. 1903.

Ја сам прошле године приказујући први свезак ове књиге казао ко је проф. Флајшман и да се специјално забавља и анатомијом пчеле, те ће читаоци наћи у свеску овом поганко описану жаоку и потанко описано пчелиње јаје, развитак јајета и сазријевање јајета. Др. Флајшман нам је познат, и стога што је одбио безразложна пискарања Диклова против партеногенезе и на истини изложена разлагања Др. Кукука против партеногенезе.

Овај трећи свезак може се добити код издавача у Клостер-ајбургу за 85. пара.

### Пабирци.\*

— Франтишек Адамец, парох из Николчица у Моравској авља ми да је код њих у Моравској била прошла година за пчеле у средњу руку. Свака је кошница дала 6—7 кила. Ројева пије било, паша од еспарзета трајала је врло кратко због вишредне

врућине, али је била издашна. У Чешкој је било којегдје добре паше, а којегдје била је опет сасвијем лоша. У Галицији је била паша са свијем рђава, каква се памти, да је била прије педесет година. У доњој је Аустрији била паша у средњу руку, а тако исто и у Корушкој и Крањској. У Австралији је била особито бујна паша прошле године.

У Прагу хоће да склопе друштво, које би повећи дио земљишта узео под аренду, па би ту земљу парцелирало и издавало парцеле службеницима под закуп. Велика би радост била за службеничке породице, кад би се то остварило, те би многе породице службеничке добиле по парченце земљишта, гдје би саме његовале цвијеће и своје пчеле.

---

## О Г Л А С

Члановима „Српске Пчеларске Задруге“ може потписана управа продати мед по повољној цени, а има и вештачког саћа од чистога воска са пчелињака задругина.

### У П Р А В А

Српске Пчеларске Задруге

---

За све што се тиче администрације од 1. јануара 1903. треба се обраћати на „Српску пчеларску задругу у Руми“. Ручписе, књиге и листове у замену и друго што се тиче уредништва, треба шилати на: Уредништво „СРПСКОГА ПЧЕЛАРА“ у Карловце.

---

Власник и издавалац Српска Пчеларска задруга у Руми.

---

Штампа Српске Манастирске Штампарије. 164. — 1909